

Niet zomaar een prentbriefkaart

(T. Mennens; uit: *Perfinpost* nr. 83, december 2007)

Al meer dan honderd jaar zijn er ontelbare prentbriefkaarten, ook ansichtkaart genoemd, verstuurd aan vrienden, bekenden en familieleden. Meestal gebeurde dit om de thuisblijvers een kiekje te bezorgen van hun vakantieverblijf of om een kort berichtje te sturen. De eerste kaarten verschenen aan het einde van de negentiende eeuw en worden nog steeds gebruikt als vakantiegroet, maar heden ten dage komen deze kaarten uit verre oorden. Het hoogtepunt met een ware rage voor het versturen van prentbriefkaarten lag tussen de jaren 1902-1910. Hierna verliep het gebruik van deze kaarten sterk terug. Veel van deze kaarten zijn bewaard gebleven, niet alleen door verzamelaars, omdat deze en dan vooral de oudere een nostalgische waarde voor ons hebben. Wij filatelisten bekijken meestal alleen de adreszijde omdat dit het meest interessante deel voor ons is. Maar deze keer gaan we beide zijden van de prentbriefkaart eens nader bekijken om het mysterie van deze kaart op te lossen.



Afb. 1 Voorkant van de kaart.

Aan de voorkant zien we de afbeelding van een indrukwekkend gebouw met de vermelding Missionshaus (Ostseite) en Gruss aus Steyl met tekst ook in het Duits van de afzender.

De tekst staat aan deze zijde omdat de achterkant alleen bestemd is voor het adres.

De vraag is nu hoe komt het dat een prentbriefkaart uit het Limburgse Steyl bij Tegelen voorzien is van Duitse tekst. Na enig speurwerk ben ik hier achter gekomen.

In De Limburger van 11 oktober 2003 stond een artikel "De heilige Arnold van Steyl". Wordt Steyl een bedevaartsoord nu Arnold Janssen, stichter van drie religieuze ordes in het Limburgse Maasdorpje, heilig is verklaard.

Wie was deze Arnold Janssen? (zie afb. 2)
 Arnold Janssen was een Duitse priester en leraar wis- en natuurkunde aan een gymnasium in het bisdom Munster. Hij was afkomstig uit Goch, gelegen ter hoogte van Gennep, de stad van schoenmakers en koopleden waar hij op 5 november 1837 geboren is, als zoon van een landbouwer. Hij liep met plannen om een missieorde te stichten. Door de "Kulturkampf" in Pruisen onder kanselier Bismarck stond de staat op voet van oorlog met de Katholieke kerk. Het stichten van nieuwe kloosterordes werd niet meer toegestaan. Daarom streek hij in 1875 neer in Steyl waar hij de herberg van Klaas Ronck aan de Maas kocht en hier op 8 september zijn missiehuis opende.



HEILIGE ARNOLD JANSSEN
 1837 - 1909

Afb. 2 Arnold Janssen

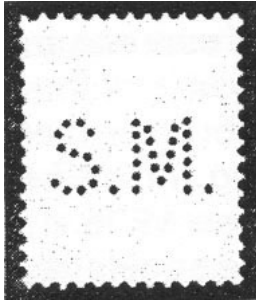
De eerste jaren tot het begin van de twintigste eeuw was het uitsluitend een Duits missiehuis. Met de bouw van het huidige klooster is in 1881 begonnen en voltooid in 1912. Hier stichtte hij in totaal drie congregaties, gericht op de missie. De resterende 34 jaren van zijn leven bracht hij door in dit klooster van Steyl en stierf op 15 januari 1909. Op 5 oktober 2003 is hij door paus Johannes Paulus heilig verklaard.



Afb. 3 Achterzijde prentbriefkaart.

Op de adreszijde zien we de vermelding Briefkaart-Postkarte, Algemene Postvereniging en Zijde voor het Adres bestemd in de Nederlandse en Franse taal. De kaart is voorzien van een groene 5 pfennig Germania (II) zegel met inschrift Deutsches Reich. Deze postzegel is afgestempeld op 6-3-1903 10-11V in Kaidenkirchen even over de grens bij Tegelen. De kaart is verstuurd naar Kiedrich in Eltville in Duitsland en binnen 24 uur bezorgd met aankomststempel Kiedrich 7-3-1903 10-IIV. Dit was nog een snelle bezorging en dat honderd jaar geleden.

In eerste instantie vond ik het vreemd dat een Limburgse kaart voorzien was van een Duitse postzegel. Dit is dan verklaard door de Duitse invloed van deze kloostergemeenschap en dat op deze manier, het posten in Kaldenkirchen, de postverbinding sneller gebeurde naar Duitsland. Of het posttarief in Duitsland goedkoper was dan in Nederland weet ik niet. Het Nederlandse tarief voor deze kaart naar Duitsland bedroeg 5 cent, maar de koers gulden/mark in die tijd heb ik niet kunnen achterhalen. Waarschijnlijk is de waarde van de Mark in die tijd lager geweest dan van de Gulden, want in het boekje "Het begon aan de Maas" staat vermeld dat de herberg waar alles begonnen is gekocht is voor een bedrag van 10.000 harde guldens.



De perfin in de postzegel. Afb. 4

Het bijzondere van deze kaart is dat de postzegel voorzien is van een firmaperforatie (perfin). Perfins werden gebruikt om diefstal van postzegels door het personeel te voorkomen.

De eerste gedachte die in je opkomt is: worden er in een klooster ook postzegels gestolen? Dit kon inderdaad het geval zijn. In het klooster was een drukkerij gevestigd, waar naast kloosterlingen ook leken werkzaam waren. In deze drukkerij zijn jaarlijks diverse tijdschriften en de St. Michaels Almanak met een oplage van 100.000 exemplaren gedrukt.

Deze tijdschriften en almanak moesten natuurlijk ook verzonden worden naar de afnemers, waarvoor dan vele postzegels nodig waren. Om diefstal en misbruik te voorkomen heeft men toentertijd de zegels voorzien van een perfin. In de postzegels is de perfin S.M. aangebracht, de afkorting voor Steyl Missionshaus. Uit een lijstje dat ik had samengesteld van Limburgse Perfins komt deze voor. In de Nederlandse perfincatalogus staat vermeld onder nummer 706 de perfin S.M. en dat de gebruiker hiervan onbekend is.

De plaatsvermelding is Tegelen en het jaartal 1898. Bekend is een perfin in de Nederlandse zegel met catalogusnummer 32a.

Het aantal gaatjes van 12 voor de letter S en 21 voor de M en een gaatje na beide letters, met een letterhoogte van 6 mm, komt overeen met de perfin in de Duitse zegel.

Zo zie je maar weer dat door enig speurwerk de gebruiker van deze perfin achterhaald is.

Bronnen:

- Het begon aan de Maas, uitgegeven door de missionarissen van Steyl.
- De Limburger, uit de krant van 11 oktober 2003.
- Catalogus van de perfins van Nederland en OG, Jan L. Verhoeven.

Noot van de redactie:

De afbeelding in de Nederlandse catalogus stemt overeen met de afbeelding in de Duitse lijst van Arge Lochungen. Hierin wordt de perfin vermeld onder 1.SM,9. Gebruiker hierbij onbekend. Wel bekend de plaats van afstempeling, nl Kaldenkirchen. Tijdvak van gebruik tussen 1900 en 1906. Het bevreemdt mij, dat deze perfin in Nederlandse zegels zeer schaars, in Duitse zegels niet echt zeldzaam is, temeer daar er in dit artikel wordt gesproken over grote hoeveelheden poststukken. En je dus zou mogen verwachten, dat deze perfin redelijk makkelijk te vinden zou zijn, het tegendeel is echter waar. Blijft bij mij dan toch de vraag waarom deze perforator zowel gebruikt in Nederlandse als Duitse postzegels zo relatief kort is gebruikt.